

Emnegruppe Det åbne land

Bladnr. 4.2-24

Dato Oktober 2007

Landdistriktsudvikling – mere end landsbytosseri

For nogle handler landdistriktsudvikling om at lave lokale udviklingsprojekter til fordel for landdistrikternes udvikling. For andre forstyrrer den planlægningen og forvaltningen af det åbne land. Landdistriktsudvikling og dens udøvelse er et brud på gængs opfattelse af politik og planlægning.

Landdistriktsudvikling er en betegnelse for støtteordninger i kombination med projekter, der er båret frem af lokale ildsjæle. Det blev markeret tilbage i 1990'erne, da staten henstillede til alle kommuner og amter, at de skulle etablere en landdistriktspolitik. Dette skulle vel at mærke ske uden en statslig politik og opfølgende love og bekendtgørelser. Henstillingen var rettet mod at understøtte de lokale ildsjæle og det frivillige engagement i lokalområder. Det er der ikke ændret på siden.

Støtteordninger

Landdistriktsudviklingens støtteordninger er f.eks. Landdistriktpuljen fra Indenrigs- og Sundhedsministeriet, samt den tidligere Artikel 33, og fremover akse 3 og 4 i EU's Landdistriktsprogram 07-13, som Fødevarerministeriet administrerer. Evalueringer viser, at der kommer myriader af små projekter ud af disse støtteordninger. Typisk vedrører projekterne fritidsforhold i de lokale samfund, og de baserer sig på lokale civile kræfter. Samtidig viser evalueringerne, at der ikke er mange penge afsat til landdistriktsudviklingen, og at projekterne ikke giver tydelige virkninger på eksempelvis beskæftigelsen. Støtteordningerne fortsætter

Foto: Annette Aagaard Thuesen, 2003.

Fototekst: Lokalsamfundets udvikling kræver forbindelser til omverdenen

ikke desto mindre med samme styrke, og mange mennesker deltager aktivt i eller interesserer sig for landdistriktsudvikling. Det viste sig ved lanceringen af Landdistriktsprogrammet i 2007, hvor tusindvis mødte frem til informations- og debatmøder rundt om i landet. I det hele taget har interessen været stor især for den del af programmet, som tildeles færrest midler, nemlig landdistriktsudviklingen. Det skal bemærkes, at der hermed forstås støtte til den brede landdistriktsudvikling, eller landdistriktsudvikling i et regionalt perspektiv. Nogle vil fastholde, at støtte til landbrug, natur og miljø, også sigter mod landdistriktsudvikling, f.eks. fagfolk med tilknytning til de sektorer. Disse støtteformer er i så fald indirekte, og ifølge landdistriktsforskere ikke støtte til "rigtig" landdistriktsudvikling. Kun 20 pct. af mid-

lerne går til landdistriktsudvikling (akse 3 og 4), mens resten går til enten natur og miljø eller til landbrug/fødevarer (akse 2 og 1).

Lokal forankring

I medfør af kommunalreformen frygtedes et demokratisk underskud i de små samfund. Her kan lokal landdistriktspolitik ses som et modtræk, idet der på initiativ af lokale kræfter dannes landsbyråd o.l. EU bygger også landdistriktspolitikken op organisatorisk ved at stille krav om dannelse af lokale aktionsgrupper (LAG), der kan få adgang til midler og indflydelse på et sub-regionalt plan. De lokale aktionsgrupper er partnerskaber bestående især af lokale borgere, foruden organisationer og myndigheder, som skal dække mindst én kommune geografisk set. Landdistriktsudvikling og -politik

handler altså om lokale projekter defineret fra neden og bygger på frivillighed, engagement og et mere direkte demokrati. Disse principper understøttes af puljemidler. Landdistriktsudviklingen drives i praksis udenfor forvaltnings- og planlægningssystemet, selvom konkrete tiltag formelt set skal afstemmes med landets lovgivning og planlægningsmæssige forskrifter.

Lokalsamfund i global konkurrence

Landdistriktsudviklingens metoder og aktører kan forstås som en konkretisering af begrebet 'local governance'. Spillere på banen og deres roller kan således være helt andre end den normale forvaltning. De optræder ofte i koalitioner, der er sammensat efter den opgave, som er taget op og søges løst lokalt. Det kan forstås som et modsvar, supplement eller måske et alternativ til den politik og udvikling, der bestemmes og reguleres gennem et hierarkisk forvaltningssystem, oppe fra og ned. I dette system er der stor forskel på myndighed og civilsamfund og på det centrale og det lokale. Disse forskelle findes ikke i den 'lokale' landdistriktspolitik. Her er en helt anderledes blanding af myndighed og civilsamfund. Desuden er en meget stor grad af symbolik involveret, f.eks. demonstration af lokal selvtilid og lokalsamfundets vilje til udvikling. Det kan ikke erkendes, hvis man anvender en almindelig målestok som f.eks. et projekts direkte økonomiske eller beskæftigelsesmæssige effekter. Ser man efter bredere

og langsigtede påvirkninger i det lokale miljø, bliver disse effekter synlige. Her kan inspiration fra nyere teorier om rumlig udvikling hjælpe med at forklare fænomenets omfang, f.eks. dem der beskriver 'glokalisering', hvor stedet eller lokaliteten tildeles en øget betydning i den globale udvikling. Det centrale er, hvordan stedet eller lokaliteten bruges, og hvordan lokale folk bruger stedet i den globale konkurrence. Dette gælder også i landdistrikterne. Teoretisk set er forudsætninger for, at et lokalsamfund kan klare sig og gøre brug af lokale komparative fordele, at der er en tilstedeværelse af:

- fælles værdier og initiativkraft,
- lokale evner til at se og udnytte de globale muligheder samt
- social kapital og socialt entreprenørskab.

Det er disse elementer landdistriktsudviklingen og dens politik er med til at sætte fokus på og prioritere. De samfund, der klarer sig godt, opfylder disse forudsætninger. Dette ses især i visse små samfund i udkantsområder, der udvikler sig langt mere end andre. Her er det tydeligt, at menneskelige ressourcer gør en forskel (Se Videnblad 4.2-25).

Politik for landdistrikterne

Hvorvidt en landdistriktsudvikling, der indeholder disse nævnte forudsætninger, får mulighed for at blomstre er uvist. Det kræver først og fremmest, at mulighederne og forudsætningerne erkendes. Der er endnu en tendens til, at landdistriktsudvikling især opfattes som en legeplads

for landsbytosser. Ændres denne opfattelse og er "landsbytosserne" mere end som så, kan der skabes en effekt, som vil afføde ny socio-økonomisk udvikling, uafhængigt af politik og planlægning for det åbne land. Effekten kan måske opnås gennem en forening af mål og virkemidler fra henholdsvis den regulerende verden (planlægning) og den udviklende verden (offensive strategier for udvikling). Dette gjorde man med succes for år tilbage, da begrebet 'bypolitik' blev lanceret. En pendant kunne være 'landpolitik' – hvis det i det hele taget så giver mening af skelne mellem land- og bypolitik længere.

Hanne W. Tanvig

Kilder

Amin, A. & Thrift, N., eds. (1999): *Globalization, Institutions, and Regional Development in Europe*. Oxford: Oxford University Press.

Bang, H.P. (2004): *Culture governance: Governing self-reflexive modernity*. I: *Public Administration* 82 (1), pp. 157-90.

Castells, M. (1996): *The information Age. Vol. 1: The Rise of the Network Society*. Oxford: Blackwell Publishers.

Johannisson, B. (2000): *Humankapital och social kapital som kraftkällor vid regional utveckling*. Rapport 13-15. Den regionalpolitiske Utredningen. Fritzes Forlag.

Thomsen, L. & Tanvig, H.W. (2006): *Landdistriktsstøtten på Danmarkskortet*. Skriftserie 13/06, CFUL, Esbjerg.